

Reisevaner blant ansatte i Oslo kommune

Status for 2023 og endringer siden 2018

TØI rapport 1964/2023 • Forfattere: Ingunn Opheim Ellis, Vibeke Nenseth, Erik Bjørnson Lunke, Petter Christiansen
• Oslo 2023 • 65 sider

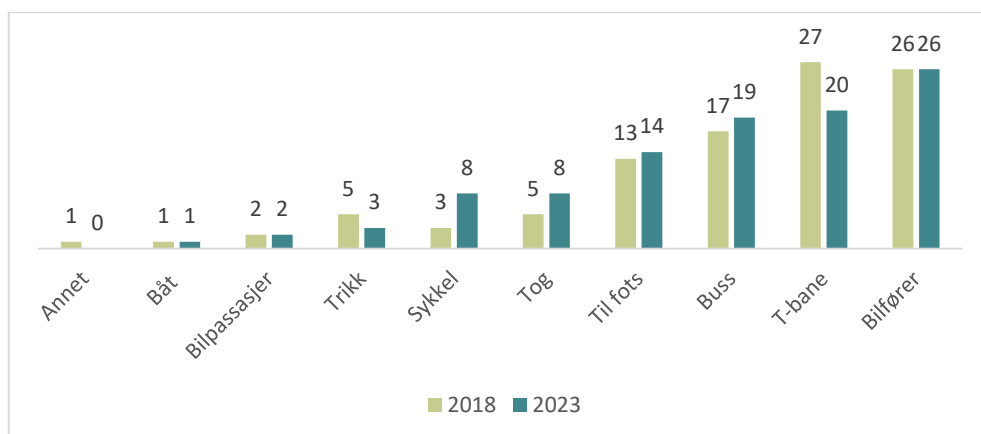
- Halvparten av de ansatte i Oslo kommune reiste kollektivt til jobb på sin forrige arbeidsreise. Dette er en liten nedgang i kollektivbruk siden 2018. Flere sykler til jobb nå enn før, mens andelen som kjører bil er den samme.
- Utslipp fra arbeidsreisene er likevel vesentlig lavere nå enn tidligere, først og fremst på grunn av økt elektrifisering av bilparken. Halvparten av de bilbaserte arbeidsreisene gjøres med elbil. I tillegg har økt bruk av hjemmekontor redusert antall arbeidsreiser.
- Iverksatte tiltak for å fremme klimavennlige jobbreiser har hatt en positiv effekt på de ansattes arbeidsreiser. Men effekten er liten fordi få arbeidsplasser har iverksatt slike tiltak og fordi få har iverksatt parkeringsrestriksjoner.
- Det er et potensial for redusert bilbruk, blant annet fordi mange ansatte har mulighet til å parkere bilen gratis på eller ved arbeidsplassen.

Formålet med dette prosjektet har vært å kartlegge reisevaner på jobb- og tjenestereiser blant ansatte i Oslo kommune. Prosjektet bygger på et tilsvarende prosjekt som ble gjennomført av TØI i 2018. Siden 2018 har Oslo kommune arbeidet med tiltak for å tilrettelegge for klimavennlige jobbreiser. Samtidig påvirket koronapandemien måten vi reiste på. Formålet med prosjektet er få oppdatert informasjon om reisevanene til de ansatte i Oslo kommune, samt å undersøke hvordan arbeidet med klimavennlige jobbreiser og koronapandemien har påvirket reisevanene til de ansatte i Oslo kommune.

Resultatene bygger på en reisevaneundersøkelse blant kommunens ansatte, gjennomført i mars 2023. 12 000 av Oslo kommunes 54 000 ansatte har svart på undersøkelsen. Også undersøkelsen i 2018 ble gjennomført i mars. Prosjektet er gjennomført av Transportøkonomisk institutt, på oppdrag fra Klimaetaten i Oslo kommune.

Halvparten av de ansatte i Oslo kommune reiser kollektivt til jobb

Om lag halvparten av de ansatte i Oslo kommune reiser med kollektivtransport til og fra jobb. Samtidig kjører om lag en fjerdedel bil. Det er like mange som kjører bil i 2023 som i 2018. Sammenlignet med 2018 har kollektivandelen gått ned med fem prosentpoeng, mens sykkelandelen har gått opp med fem prosentpoeng. Om lag halvparten av sykkelistene bruker elsykkel.

Figur S.1: Hovedtransportmiddel på forrige arbeidsreise. Prosent.

Økt elektrifisering bidrar til reduserte utslipp

Selv om bilandelen på arbeidsreiser er den samme i 2023 som i 2018, har andelen som kjører elbil økt dramatisk. I 2023 kjørte halvparten av bilistene elbil, mot 15 prosent i 2018. Økt elektrifisering har dermed bidratt til en kraftig reduksjon av utslipp på arbeidsreiser blant ansatte i Oslo kommune. Resultater fra denne og andre undersøkelser viser at sannsynligheten for å kjøre bil er høyere blant de som har elbil enn blant de som har bil med fossilt drivstoff. Økt elektrifisering er dermed trolig en årsak til at bilbruken ikke har gått ned siden 2018.

Flere sykler om sommeren enn om vinteren

I tillegg til spørsmål om hvordan man reiste på forrige arbeidsreise, ble det også stilt spørsmål om hvor ofte man bruker ulike transportmidler til jobb i sommer- og vinterhalvåret. Bruk av bil og kollektivtransport er høyere om vinteren enn om sommeren, mens det er betydelig flere som sykler til jobb om sommeren. Samtidig viser resultatene at økningen i sykkelomfang på forrige arbeidsreise først og fremst skyldes økt vintersykling.

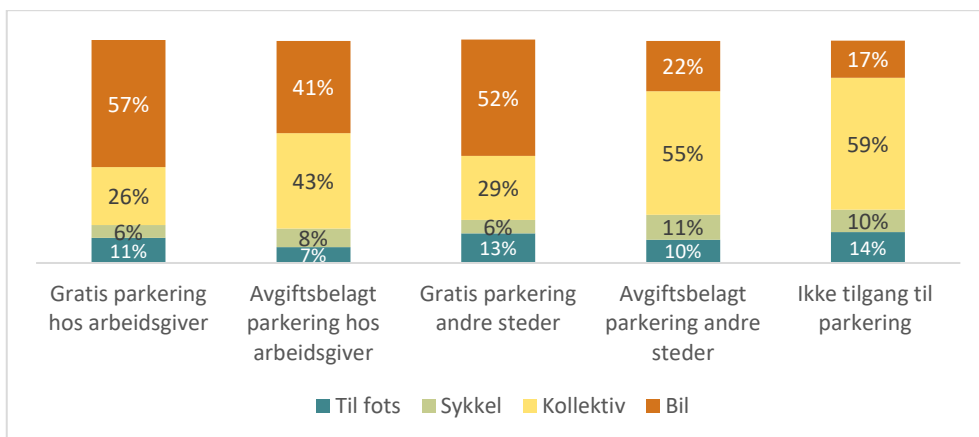
Faktorer som påvirker valg av transportmiddel på arbeidsreisen

Det er mange årsaker til at de ansatte reiser til og fra jobb på den måten de gjør. Under peker vi på noen sentrale faktorer som påvirker valg av transportmiddel på arbeidsreiser.

Parkeringsforhold ved arbeidsplassen påvirker bruk av bil

Parkeringsstilgangen til de ansatte i Oslo kommune er god. Halvparten har tilgang til parkeringsplass hos arbeidsgiver, og de fleste av disse kan parkere gratis. Det er i tillegg en fjerdedel som har tilgang til parkering i nærheten av arbeidsplassen. Parkeringsstilgangen er bedre på arbeidsplasser i ytre by enn i indre by.

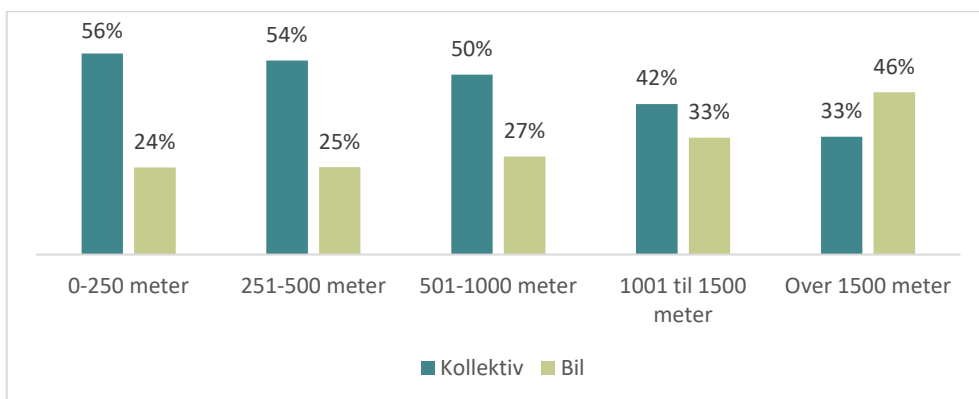
Tilgang til parkering har stor betydning for transportmiddelbruk på arbeidsreisen. Blant ansatte med tilgang til gratis parkeringsplass hos, eller i nærheten av, arbeidsgiver, og som har førerkort og bil, kjører over halvparten bil til jobb. Bilbruken faller betydelig dersom parkeringsplassene er avgiftsbelagt.

Figur S.2: Sammenheng mellom tilgang til parkering hos arbeidsgiver og transportmiddelbruk. Blant de med førerkort og tilgang til bil.

Flere kollektivreiser blant de som bor i nærheten av et kollektivtilbud

De fleste ansatte i Oslo kommune har god tilgang på kollektivtransport, men det er likevel en del som bor et stykke unna et kollektivtilbud. For mange tar det kortere tid å kjøre bil til jobb enn å reise kollektivt. Tilgang til kollektivtransport har betydning for valg av transportmiddel på arbeidsreisen. Det er mer bilbruk blant ansatte med lang avstand til kollektivholdeplass enn blant de som bor nær en holdeplass.

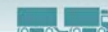

Figur S.3: Avstand fra bosted til nærmeste holdeplass som det er naturlig å bruke til jobb, og andeler som bruker hhv. kollektivtransport og bil til arbeid.

Beliggenhet påvirker hvordan man reiser til jobb

Hvor man bor og hvor man jobber påvirker hvordan man reiser til jobb. Det er større bilbruk blant ansatte som bor i ytre Oslo og utenfor Oslo, enn blant de som bor i indre by. Også arbeidsstedets beliggenhet har betydning for transportmiddelbruk til jobb: Ansatte som jobber i sentrum og i indre by bruker mer kollektivtransport, mens ansatte på arbeidssteder i ytre by i større grad kjører bil. De som bor og jobber i samme sone går mer til jobb enn de som jobber i en annen sone enn de bor i.

Hvilken type arbeid man har, påvirker også hvordan man reiser til jobb. Bruk av bil er mer utbredt blant ansatte med driftsoppgaver enn blant ansatte på kontor, i skoler og barnehager, og i omsorgsykker. Det er imidlertid relativt få av de ansatte som har driftsoppgaver (fire prosent).

Å ha gjøremål i tilknytning til arbeidsreisen øker bilbruken

Om lag halvparten av de ansatte i Oslo kommune har et gjøremål på vei til eller fra jobb. Innkjøp og å følge eller hente barn til barnehage eller skole er de vanligste gjøremålene. De som har gjøremål i tilknytning til arbeidsreisen, bruker i noe større grad bil til jobb enn de som ikke har gjøremål. Samtidig er det mange som foretar gjøremål selv om de ikke bruker bil.

Høyere bilandel på tjenestereiser enn på arbeidsreiser

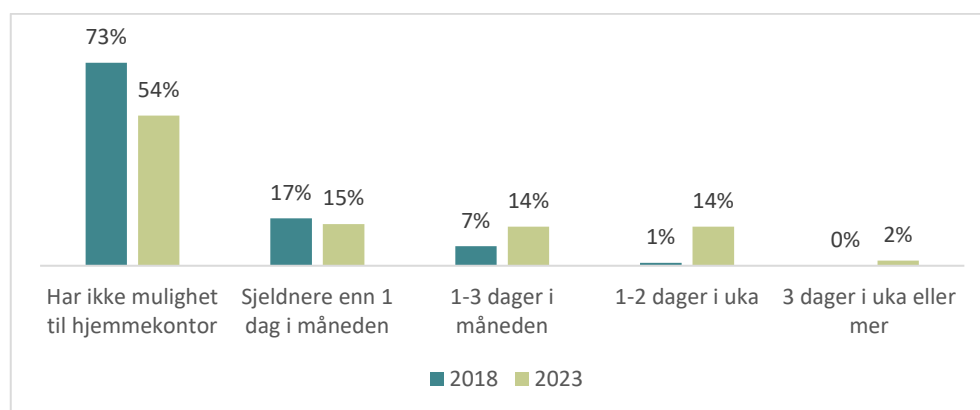
Vi har også undersøkt tjenestereisene til de ansatte i Oslo kommune. Omtrent halvparten av de ansatte foretar tjenestereiser, men de fleste av disse reiser relativt sjeldent. Omfanget av tjenestereiser har ikke gått nevneverdig ned siden 2018. Dette skyldes blant annet at det særlig er pasientbesøk eller kundemøter som foretas ofte. Dette er tjenestereiser som det er vanskelig å erstatte med digital kommunikasjon.

Om lag halvparten brukte kollektivtransport på forrige tjenestereise, og 34 prosent brukte bil. Bil benyttes i noe større grad på tjenestereiser blant de som gjør mange tjenestereiser, mens kollektivtransport i større grad benyttes blant de som gjør få tjenestereiser. Dersom vi ser på alle gjennomførte tjenestereiser i løpet av en måned under ett, er dermed bilandelen høyere og kollektivandelen lavere enn det vi finner på forrige tjenestereise. Bilandelen på tjenestereiser er høyst blant ansatte med driftsoppgaver (65%).

Bilandelen er høyere på tjenestereiser enn på arbeidsreiser, men bruk av elbil er mer utbredt. På tjenestereiser er over 60 prosent av bilreisene med elbil. Om lag to tredjedeler av de som bruker bil på tjenestereiser bruker egen bil, mens en tredjedel bruker tjenestebil. Elbilandelen er vesentlig høyere for tjenestebiler enn for egen bil. Men det er blant de som bruker egen bil på tjenestereiser bruk av elektriske biler har økt mest.

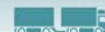
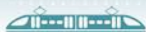
Mer hjemmekontor og færre kollektivreiser som følge av pandemien

Nesten halvparten av de ansatte i Oslo kommune har mulighet til å ha hjemmekontor, og om lag en tredjedel har hjemmekontor minst en dag i måneden. Dette er en betydelig økning fra 2018. Bruk av hjemmekontor er størst blant ansatte med kontoroppgaver, hvor over 30 prosent har hjemmekontor minst en dag i uken.

Figur S.4: Antall hele dager med hjemmekontor i 2018 og 2023.

Økt bruk av hjemmekontor har redusert omfanget av arbeidsreiser med om lag syv prosent. Hjemmekontor benyttes i noe større grad av de som reiser kollektivt til jobb (særlig tog og T-bane) enn de som reiser med bil. Økt bruk av hjemmekontor har redusert antall transportkilometer fra bil med om lag fem prosent.

Under pandemien ble man oppfordret til å unngå å reise med kollektivtransport, og mange erstattet en kollektivreise med mer individuelle transportformer. Noen har fortsatt med dette også etter at pandemien er over. Om lag 1 av 10 oppgir at de har endret transportmiddelbruk på arbeidsreisen som følge av pandemien, hvor de fleste oppgir at de reiser mindre med kollektivtransport og går og sykler mer. Mye av forklaringen på den observerte nedgangen i kollektivbruk på forrige arbeidsreise er dermed trolig en effekt av endrede reisevaner som følge av pandemien.

Pandemien har også bidratt til økt bruk av digitale møter. I 2018 hadde åtte av ti ansatte aldri digitale møter, og kun syv prosent hadde digitale møter minst en gang i måneden. I 2023 har over halvparten av de ansatte i Oslo kommune digitale møter minst en gang i måneden, og kun to av ti har aldri digitale møter. Bruk av digitale møter er størst blant ansatte med kontoroppgaver, hvor over halvparten har digitale møter minst en gang i uken. Digitale møter ser imidlertid ikke ut til å ha erstattet omfanget av tjenestereiser i nevneverdig grad. De digitale møtene kan for eksempel være interne arbeidsmøter som tidligere ble avholdt fysisk på jobb, men som nå holdes digitalt eller som hybridmøter som følge av økt bruk av hjemmekontor.

Tiltak for klimavennlige jobbreiser gir økt sykling, men effekten er liten

En del arbeidsplasser i Oslo kommune fått midler fra Grønn jobbreiseordning til å gjennomføre ulike tiltak for å gjøre det enklere og mer praktisk å velge klimavennlige reisemåter, som sykling, kollektiv og gange. De fleste tiltakene er sykkelparkering, garderobefasiliteter, sykkelverksted, lademuligheter for elsykler mv. I tillegg er det noen som har innført ladestasjoner for elbiler. Ingen av tiltakene innebærer parkeringsrestriksjoner.

Vi har sammenlignet endring i reisevaner blant ansatte på arbeidsplasser som har fått midler fra Grønn jobbreiseordning med de som ikke har fått slike midler. Ansatte på arbeidsplasser som har mottatt midler fra Grønn jobbreiseordning har endret sine reisevaner i en mer bærekraftig retning enn ansatte på arbeidsplasser som ikke har mottatt slike midler, først og fremst i form av økt sykkelbruk. Forskjellene er imidlertid små, og det er relativt få arbeidsplasser som har mottatt slike midler. Betydningen for den totale transportmiddelfordelingen blant ansatte i Oslo kommune er dermed liten.